

פרק ה

בו יבאר גדל החיוב להחזיק לומדי תורה וגדל שְׂכָרו עבֹר זה

שנה פשוטה כ"ח אדר | שנה מעוברת י"ג אדר ב

והנה מכל מה שהערכנו בגדל מעלות התורה שהיא עקר הכל, נוכל ממילא להבין את גדל החיוב להחזיק התורה שלא תמוט. ולא מבצי אותן האנשים, שהם טרודים בעניני העולם, בודאי צריכין על כל פנים להוודע בענין הגדול הזה כדי להנצל מענש המר של בטול תלמוד תורה, כמו שכתב רבנו יונה באגרת התשובה וזה לשונו: הרוצה להנצל מן הענש המר והעון הגדול הזה, יתעסק בצרכי התלמידים והרפנים וכו', כדי שיעמדו בעירו ויהיו עוסקים בתורה על ידו. ופרשו רז"ל בספרי (פרשת שקב פסיקא טו): זה שאמר הכתוב (משלי ג יח): "עץ חיים היא לפחזיקים בה", ללומדיה לא נאמר אלא "לפחזיקים", שהם מחזיקים ידי התלמידים והרפנים. אלא אפלו אותן האנשים שהם בעצמם לומדי התורה ומקמי מצות בישאל, גם בן חיוב גדול עליהם להחזיק את התורה, ואם לאו הרי הם בכלל ארור, חס ושלום, כמו שכתב רבנו יונה בשערי תשובה, (ש"ג אות יט) בשם הספרי על הפסוק (דברים כו טו): "ארור אשר לא יקים", אדם שלמד וישנה ולמד לאחרים וקים את התורה, ויש בידו כח להחזיק ידי העוסק בתורה ובמצות ולא החזיק, הרי הוא בכלל "ארור אשר לא יקים".

שנה פשוטה כ"ט אדר | שנה מעוברת י"ד אדר ב

בוא וראה גדל מעלת מחזיק התורה ומהנה לתלמיד חכם מנכסיו ומתקרב אליו, שמעלה עליו הכתוב כאלו מתדבק בשכינה, כמו שאמרו חז"ל (קטבות קיא, ב) על הפסוק (דברים ד ח): "ואתם הדבקים בה' אלהיכם" וגו', וכי אפשר לו לאדם להתדבק בשכינה, והלא כתיב (שם טז): "כי ה' אלהיך אש אכלה הוא"? אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ומהנה לתלמיד חכם מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתדבק בשכינה. עוד אמרו חז"ל (ברכות י, ב): כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאלו מקריב תמידו, שנאמר וגו'. עוד שם (סג, ב): פתח רבי נחמיה בכבוד אכסניא ודרש: מאי דכתיב (שמואל א טו ט): "ויאמר שאול אל הקניי

לכו סרו וכו' ואמה עשית חסד עם כל בני ישראל". והלא הדברים קל וחמר, ומה יתרו שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמו, כך, המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומהנהו מנכסיו, על אחת כמה וכמה. פתח רבי אליעזר בכבוד אכסניא ודרש (שמואל ב ו יב): "ברך ה' את בית עבד אדם וכו' בעבור ארון אלהים", והלא דברים קל וחמר, ומה ארון, שלא אכל ושתה, אלא כבוד ורביץ לפניו, כך, המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו, על אחת כמה וכמה.

ואיתא במדרש רבה קהלת (פרשה ב): רבי מאיר הנה פתכן טבא, והנה לעי חלת ללעין כל שבת, והנה אכיל בתרא ומתפסה בתרא, ומפרגס רבנן בתרא וכו' (רבי מאיר הנה סופר ממחה, והנה צמל [ומשתכר] שלשה סלעים כל שבוע, והנה אוכל באחד ומתפסה באחד ומפרגס החכמים באחד).

שנה פשוטה א"ו ניסן | שנה מעוברת י"ז אדר ב

ואיתא במדרש רבה שיר השירים (פרשה ו אות יא) על הפסוק (שיר השירים ו יא): "אל גנת אגוז ודדתי". אמר רבי יהושע בן לוי: נמשלו ישראל באגוז, מה האגוז הזה נגזזת ונחלפת, ולטובתה היא גוזזה, למה? שהיא מתחלפת בשער וכצפרנים, שנגזזין ונחלפין, כך, כל מה שישראל גוזזין ומצמלן ונותנין לעמלי התורה בעולם הזה, לטובתן הם גוזזין ונחלפין להם, ומרבים להם עשר בעולם הזה ושכר טוב לעולם הבא. ולא עוד אלא שנקרא חברו הלומד על שמו, ויש לו חלק בשכר תורתו, וכדאיתא בסוטה (כא, א) בשמעון אחי עזריה, וכידוע מענין שבת יששכר וזבולון, כדאיתא ברבבה פרשת קדשים (פרשה כה אות ב): רב הונא ורבי ירמיה אמרו בשם רב חיאי בר אבא: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחפות לבעלי מצות (פרוש מחזיקי התורה) אצל בני תורה בגן עדן, ואית לה גי קריין (ויש לו שלשה פסיקים), תרא (קהלת ו יב): "כי בצל החכמה בצל הכסף". ב' (שענה טו ב): "אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה". והדין (משלי ג יח): "עץ חיים היא לפחזיקים בה". שמעון אחי עזריה אמר משמו (פרק קמא דזבחים מ"ב), והלא שמעון היה גדול מעזריה? אלא על ידי שהיה עזריה עוסק בפרקמטיא ונותן בפיו של שמעון, לפיכך נקרא חלכה על שמו, ודכנתה (דברים לג יח): "ולזבולון אמר, שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך", והלא יששכר גדול מזבולון? אלא על ידי שהיה זבולון מפריש משוב ועוסק בפרקמטיא, ובא ונותן לתוך פיו של יששכר

ונתן לו שכר בעמלו, לפיכך נקרא הפסוק על שמו שגאמר: "שמח וכולון בצאתך" וגו'. וגם בעולם הזה אין מתחסר לו כלום מחמת זה, כדאיתא במדרש רבה פרשת תצוה (פרשה לו אות ג) על הפסוק (משלי י כג): "כי נר מצוה ותורה אור". מהו "כי נר מצוה"? אלא כל מי שעושה מצוה הוא כאלו מדליק נר לפני הקדוש ברוך הוא ומחיה נפשו שנקראת נר, שגאמר (משלי כ כז): "נר ה' נשמת אדם". ומהו "ותורה אור"? אלא הרבה פעמים שאדם מחשב בלבו לעשות מצוה, ויצר הרע שבתוכו אומר: מה לך לעשות מצוה ומחסר את נכסיד? עד שאתה נותן לאחרים תן לבניך. ויצר טוב אומר לו: תן למצוה. ראה מה פתיב: "כי נר מצוה", מה נר הזה כשהוא דולק, אפלו אלהי מדליקין הימנו, אורו במקומו, כך, כל מי שיתן למצוה, אינו מחסר את נכסיו, לכך נאמר: "כי נר מצוה ותורה אור".

שנה פשוטה • ב • יסון | שנה מעוברת • ט"ו אדר ב

ובענין זה איתא גם כן בזהר הקדוש פרשת ויחי (פרק יבכ ע"א), וזה לשונו:

אמאי אקדים בכרכאן וכולון ליששכר תדיר? והא יששכר אשתדלותה באורייתא, ואורייתא אקדים בכל אתר, אמאי אקדים לה וכולון בכרכאן, אבוי אקדים לה, משה אקדים לה? אלא וכולון זכי על דאפיק פתא מפומה ויהב לפומה דיששכר, בגיגוי כף אקדים לה בכרכאן. מהכא אוליפנא, מאן דסעיד למרא דאורייתא, נטיל ברקאן מעלא ותמא, ולא עוד אלא דזכי לתרין פתורי, מה דלא זכי בר נש אחרא. זכי לעותרא דיקרבך בהאי עלמא, וזכי למתוי לה חולקא בעלמא דאתי וכי, עד כאן לשונו.

תרגום: מפני מה הקדים בכרכות וכולון ליששכר תמיד? והרי יששכר עסקו בתורה, והתורה קודמת בכל מקום, ולמה הקדימו וכולון בכרכות? אבוי הקדימו, משה הקדימו? אלא וכלון זכה על שהוציא פת מפיו ונתן לפיו של יששכר, משום כך הקדימו בכרכות. מכאן למדנו, התומך בבעל תורה, נוטל ברכות מלמעלה ומלמטה, ולא עוד אלא שזוכה לשני שלתנות, מה שאין זוכה אדם אחר. וזכה לעשר שיתברך בזה העולם, וזכה שיהיה לו חלק בעולם הבא וכי.

[הג"ה. וכן יש לפרש מה דאמר הכתוב: "שמח וכולון בצאתך ויששכר באהליך". פרוש: אף שאין מדרג הפסוק לשמח בעת צאתו מבייתו לסתורה, רק אחר ביאתו לבייתו, פן לא יצליחנו הקדוש ברוך הוא ויהיה צמלו לריק, ובפרט בשמפליג על הים, שהוא

גם בן מקום סכנה. לכך אמר משה רבנו עליו השלום: אפה וכולון תוכל לשמח בצאתך להפליג בספינה (פרוש ושי"ט ט), כי יששכר יושב באהליך, אשר יחדף לו לתורה ולתעודה, אם בן בנדאי יצליחך הקדוש ברוך הוא, וכמו שכתב בזהר הקדוש].

שנה פשוטה • ב • יסון | שנה מעוברת • ט"ו אדר ב

וזוהר גם כן עבור זה לבנים טובים וקדושים שיצאו ממנו עבור זה. כדאיתא בזהר הקדוש פרשת מצרע (פרק נג ע"ב):

"עין חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר" (משלי ב יח). מאן "תמכיה"? אלין אנון דמטילין מלאי לביסן של תלמידי חכמים (נותן סחורה לתלמידי חכמים להשתפר בהם) וכי, דאנון דמטילין מלאי לביסן של תלמידי חכמים, אנון תמכין לאורייתא מרישא עד סיומא דגופא, וכל מהימנותא בה פליגא ואתמך, וזכי לבנין דיתחזון לנביאי מהימנא.

תרגום: "עין חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר". מי הם תומכיה? אלו המכניסים מלאי לביסן של תלמידי חכמים (נותנים סחורה לתלמידי חכמים להשתפר בהם). שאותם המכניסים מלאי לביסן של תלמידי חכמים, הם תומכים לתורה מהראש עד סוף הגוף, וכל האמונה בזה תלויה ונתמכת, וזוהר לבנים שיהיו ראויים לנביאי אמת.

[הג"ה. ובאמת כשם שמצינו שהקדוש ברוך הוא קדש את שבט הלוי, והנהיר לכלל ישראל שלא לעזוב את הלוי, כמו שכתוב (דברים יב ט): "השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך". קצין זה הוא גם כן רצון ה' ותברך, שחזיק האנשים הפורשים עצמם מעני העולם כדי לעבוד את השם, כי הוא בנדאי על כל פנים לא גרע מלוי לענין זה. שנה לשון הרמב"ם בהלכות שמטה ויובל (פ"ג ה"ב-ג): ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל וכתובה עם אחיו? מפני שהבדל לעבוד את ה' לשרתו ולהודות דרכי ה' ישירים ומשפטי ה' הצדיקים לרבים, שגאמר (דברים לג ט): "יורו משפטיך ליצחק ותורתך לישראל". לפיכך הבדלו מרובי העולם, לא עורכין מלחמה פשאר ישראל ולא נחלצין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל ה', שגאמר (שם יא): "ברך ה' חילו". והוא ברוך הוא זוכה להם, שגאמר (פסוק יח ט): "אני תלקך ונחלתך". ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש איש מפל באי העולם, שגדכה רוחו אותו ותיבנו מדעו להבדל לעמד לפני ה' לשרתו ולעבדו לעד את ה' והולך ישר, כמו שעשהו האלהים, ופרך מעל צנארו על החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, חרי זה נתקדש קדש הקדושים, ויהיה ה' תלקו ונחלתו לעולם ועולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכר לפנהנים וללויים. חרי דוד עליו השלום אומר (תהלים טו ט): "ה' מנת חלקי וכוסי אפה תומיך גודלי", עד כאן לשונו הנחמד].